

tribut **Caterina Albert / Víctor Català**

Nora Albert

Catèdrica de llengua i literatura catalanes, poeta i traductora

noralbert@yahoo.es

Descobrir Caterina Albert i Paradís (1869-1966) mitjançant *Solitud* (1905) —de bon tros la millor novel·la modernista que salta per damunt de l'encasellament dels manuals—, fou una sorpresa immensa per la seva original magnitud i modernitat argumental i per la seva riquesa lingüística i, des de llavors llegir-la més a fons, esdevingué una gran passió. El fet que l'androcrítica del país, desconcertada en desemascarar que al darrere del pseudònim s'amagués una dona «ferida pel llamp del geni», teixís una biografia plena de prejudicis i de tabús sobre tot arran de la solteria i també pel fet de la seva temàtica massa crua i escandalosa per a una «ploma femenina», em catalitzà la voluntat de restituir les equívokes apreciacions i de rescabalar l'esbiaixada biografia, i em convertiren, el 1984,

en una incipient crítica literària amb visió de gènere de la seva obra arran de la selecció i el pròleg que vaig fer per l'editorial LaSal, una editorial pionera en publicar assaigs feministes i en recuperar la genealogia d'escriptores clàssiques catalanes.

En aquesta primera incursió vaig optar —i crec que per primera vegada— per posar els dos noms: Caterina Albert / Víctor Català. A més de narracions vaig incloure-hi «l'escandalós» monòleg *La infanticida* —aleshores gairebé introbable— per oferir una visió inèdita i negligida i que alhora abraqués i articulés diferents aspectes i problemes de la vida de les dones: la maternitat, la follia, la solidaritat entre dones, la relació amb els homes o el lesbianisme en el conte *Carnaval*, per exemple. I després seguí *Solitud*, un colossal bastió per la seva inabastable qualitat literària i lingüística. En aquesta novel·la, Caterina Albert, ben contrària als dogmes o escoles literàries i defensora del geni creador singularitzador, defuig l'estereotip i presenta algunes innovacions inèdites dins del panorama de la literatura catalana de l'època. Pel que fa al tema del

Solitud enceta el tema de la incomunicació entre home i dona, tema que presagia el tractament posterior de l'obra rodolediana, així com la condemna i el rebuig de la violència sexual

self-made man hi contraposa la *self-made woman*, un personatge femení, la Mila, construcció del «jo» femení des de dins. També, dins la relació del «jo» versus un món masculí, *Solitud* enceta el tema de la incomunicació entre home i dona, tema que presagia el tractament posterior de l'obra rodolediana, així com la condemna i el rebuig de la violència sexual; i, entre altres encerts, hi trobem la creació d'un llenguatge i una simbologia sobre la sensualitat i el desig amorós des de la visió femenina. A més a més, la creació d'un personatge que, per la lúcida introspecció es troba a l'alçada d'una Madame Bovary o d'una Anna Karènina, llevat del fet que el personatge de la Mila s'erigeix com una autèntica «survivor». Una dona que, lluny de la iconografia i de la literatura de la «fin-du-siècle» que recreen la moda de la *Femme Fatale* —la dona Eva-temptació-maldat o de la dona nimfa— que també recull el modernisme, la Mila de *Solitud* és una dona de carn i ossos i Víctor Català ens explica la tragèdia com a ésser humà que és. A més, el final de *Solitud* és un final agosarat dins dels paràmetres del moment. Tant la Neleta de *La infanticida* com la

Mila de *Solitud* no encaixen en la moral vigent i trenquen —ni que sigui literàriament— amb dos mites intocables: la maternitat i el matrimoni. Es tracta, doncs, de la incursió de la «dona nova» dins la literatura catalana. La «dona nova», com la Nora d'Ibsen, o com reflex de moltes de les protagonistes de l'obra de Georges Sand, pseudònim d'Aurore Dupin (1804-1876), autors coneguts amb certesa per l'autora de *Solitud*.

I és que Caterina Albert —qui a banda de novel·lista i narradora, escriví poesia i fou pintora i escultora—, contràriament a la concepció dels seus contemporanis de dona reclosa, era una autodidacta culta i vital i una dona de món, amant del cinema i del teatre; dominava quatre llengües, tenia casa a Barcelona i viatjava tant com podia però va voler, sàviament, preservar la seva intimitat. El seu pensament ètic i estètic espars en els seus pròlegs —a voltes amb frases iconoclastes i rebels, com ara «La vida vessa i s'escapa dels motlles»— m'han estat far i alhora nau i ona. Autora motriu-matriu, la seva obra és encara avui polivalent i oberta. En definitiva, clàssica, és a dir, moderna.

Solitud **Víctor Català**

Edicions 62
Barcelona, 2014

L'autora Caterina Albert és àmpliament coneguda a partir del seu pseudònim: Víctor Català. En un temps en què una dona semblava que no podia escriure, ella va aprendre'n de forma autodidacta, i va conrear facetes en diferents àmbits de les arts com la poesia, l'escultura o la pintura, gràcies a ser filla d'una família benestant. La seva obra ha estat aplaudida i considerada, tot i que a la seva època se la va criticar per la temàtica dels seus textos. Va ser membre de l'Acadèmia de la Llengua Catalana i de l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona. ■